

ОГЛЯД ІНСТРУМЕНТІВ ПІДТРИМКИ ФІНАНСОВОЇ СТІЙКОСТІ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ В УКРАЇНІ

(за період 01.07 – 31.07.2022 р.)

ГРОШОВО-КРЕДИТНА СФЕРА

Національний банк України продовжує реалізацію комплексу взаємопов'язаних заходів, спрямованих на підтримання фінансової стійкості держави та регулювання фінансового сектору.

Офіційний курс гривні до долара США зафіксовано на новому рівні – 36,57 грн/дол. США. За оцінками регулятора, корекція обмінного курсу збільшить приплив і, відповідно, продаж валютної виручки експортерами, мінімізує спекулятивну складову поведінки учасників ринку та дасть змогу стабілізувати курсові очікування. При цьому умови встановлення курсу продажу та купівлі валюти в готівковому та безготівковому сегментах ринку залишаються незмінними: продаж та купівля валюти банками за заявками клієнтів у безготівковому сегменті валютного ринку й надалі здійснюватиметься за курсом, який не може більш ніж на 1 % відхилитися від офіційного. Курс продажу валюти в готівковому сегменті валютного ринку і надалі визначатиметься попитом та пропозицією на ньому.

Запроваджені додаткові заходи для збалансування валютного ринку. Так, банкам дозволено продавати безготівкову валюту громадянам із подальшим розміщенням на депозит на строк від трьох календарних місяців без права дострокового розірвання у межах щомісячного ліміту 50 тис. грн (в еквіваленті). Це створить альтернативу вкладенню коштів у готівкову валюту, що зменшить попит на неї й тиск на обмінний курс у готівковому сегменті валютного ринку. Також упроваджено заходи, спрямовані на мінімізацію витрат міжнародних резервів на неперіоритетні у воєнний час напрями. Зокрема, ліміт на зняття готівкової валюти з гривневих платіжних карток за кордоном змінено зі щомісячного на щотижневий: 12,5 тис. грн (в еквіваленті) на сім календарних днів; зменшено щомісячний ліміт на Р2Р перекази громадян за кордон із гривневих платіжних карток українських банків зі 100 тис. грн (в еквіваленті) до 30 тис. грн (в еквіваленті); встановлено щомісячний ліміт на розрахунки за кордоном із використанням гривневих платіжних карток у розмірі 100 тис. грн (в еквіваленті) з усіх рахунків клієнта в банку, відкритих у

національній валюті.

Спрощено валютні обмеження для імпорту товарної продукції. Національний банк України узгодив нормативно-правові акти відповідно до змін, унесених постановою Кабінету Міністрів України від 7 липня 2022 р. № 761, якою фактично скасовується поняття критичного імпорту. Це дасть змогу бізнесу купувати валюту й переказувати кошти за операціями з імпорту товарів, тобто імпортувати будь-яку товарну продукцію. Водночас зберігатимуться обмеження на купівлю валюти й транскордонні перекази для імпорту послуг. Важливою передумовою для спрощення валютних обмежень для імпорту продукції стало набрання з 1 липня 2022 р. чинності Законом «Про внесення змін до Податкового кодексу України та інших законодавчих актів України щодо перегляду окремих пільг з оподаткування», яким відновлюються мита та податки на імпорт товарів та послуг. Станом на початок липня ц. р. перелік товарів критичного імпорту містив близько 90 % товарів, що імпортувалися до війни. З огляду на це, за оцінками НБУ, відповідне послаблення не зумовить суттєвого додаткового тиску на валютний ринок. Натомість це поліпшить умови ведення підприємницької діяльності в Україні, оскільки бізнес матиме змогу купувати всю необхідну продукцію для виробничого процесу.

Збільшено граничні строки розрахунків за експортно-імпортними операціями зі 120 до 180 днів. Відповідне рішення має на меті підтримати українські підприємства у спосіб збільшення їхніх можливостей в умовах логістичних проблем під час експорту та імпорту продукції, що виникли через війну. Нові вимоги застосовуватимуться до операцій резидентів з експорту та імпорту товарів, здійснених із 5 квітня 2022 р. Для операцій, що проводилися до цієї дати, граничні строки розрахунків, як і раніше, становлять 365 днів.

Ухвалено зміни в законодавстві, спрямовані на підтримання стабільності фінансового сектору України під час війни. Згідно із Законом України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо особливостей діяльності фінансового сектору у зв'язку із введенням воєнного стану в Україні» регулятору надано додаткові повноваження. Зокрема, під час особливого періоду, що включає період дії воєнного стану та період відбудови після закінчення воєнних дій, Національний банк вестиме рахунки державних органів, призначені для забезпечення потреб держави у відсічі збройної агресії проти України та ліквідації її наслідків, а також для благодійних пожертв та гуманітарної допомоги. Крім того, оскільки реструктуризація кредитів залишається найдієвішим механізмом вирішення проблем із погашенням кредитів як для банків, так і для їхніх клієнтів, цим Законом продовжено термін дії Закону України «Про фінансову реструктуризацію» до 1 січня 2028 р. Законодавчі зміни також стосуються діяльності ринку кредитних спілок, який суттєво постраждав від війни. Отже, запроваджується можливість тимчасового зупинення діяльності кредитної спілки у зв'язку з воєнним станом та її подальшого відновлення. Відповідні рішення ухвалюватимуться спостережною радою кредитної спілки. Такий крок дозволить попередити кризу неплатоспроможності на ринку, а

вкладникам кредитних спілок – зберегти свої заощадження.

Законодавчо врегульовано питання стосовно додаткових вимог до етичної поведінки під час стягнення простроченої заборгованості споживачів-військовослужбовців та їхніх родичів завдяки внесенню змін до Закону України «Про споживче кредитування» щодо особливостей урегулювання простроченої заборгованості на період дії воєнного стану в Україні. Цими змінами на період дії воєнного стану та упродовж трьох місяців після його припинення або скасування банки, небанківські фінансові установи та колекторські компанії під час врегулювання простроченої заборгованості зобов'язані дотримуватися додаткових вимог, які стосуються етичної поведінки, зокрема не взаємодіяти за власною ініціативою зі споживачем, що належить до захищеної категорії, та з його близькими особами. До категорії захищених осіб віднесено: всіх військовослужбовців, які проходять військову службу на території України; військовослужбовців, які стали особами з інвалідністю; членів сімей військовослужбовців, які загинули, померли чи пропали безвісти; осіб, які перебувають у полоні; з якими втрачено зв'язок; осіб, які зникли безвісти. Якщо такі особи не бажають під час дії воєнного стану та протягом 90 днів із дня його припинення або скасування отримувати в будь-який спосіб нагадування про необхідність сплати чергового платежу за кредитом, їм (або їхнім близьким особам) потрібно повідомити про це свого кредитодавця, нового кредитора, колекторську компанію та надати копії відповідних підтвердних документів про свою належність до захищеної категорії.

На потреби військових зі спецрахунку, відкритого регулятором для підтримки ЗСУ, станом на 01 серпня 2022 р. перераховано майже 18 млрд грн. Зокрема, майже 7,1 млрд грн (у еквіваленті) надійшло з-за кордону в іноземній валюті (долари США, євро, фунти, канадські долари, китайські юані, японські єни, швейцарські франки, польські злоті, австралійські долари).

Упровадження зазначених вище заходів має сприяти забезпеченню курсової стабільності гривні, збереженню на адекватному рівні міжнародних резервів країни, зниженню темпів зростання інфляції, стимулюванню експортно-імпортних операцій українського бізнесу, підтримці стабільності фінансового сектору України під час війни, полегшенню фінансового та психологічного навантаження на військовослужбовців-позичальників та членів їхніх родин, додатковому фінансуванню ЗС України.